

**СПЕЦИФІКА ВИВЧЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗСЛІДУВАННЯ
КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ З ВИКОРИСТАННЯМ СУДОВИХ РІШЕНЬ****SPECIFICS OF STUDYING THE METHODOLOGY OF INVESTIGATING
CRIMINAL OFFENCES USING COURT DECISIONS**

**Палій М.В., к.ю.н., доцент,
доцент кафедри конституційного, міжнародного і кримінального права
Донецький національний університет імені Василя Стуса**

**Буравська А.А., студентка IV курсу юридичного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса**

**Довгань Б.В., студентка IV курсу юридичного факультету
Донецький національний університет імені Василя Стуса**

Стаття присвячена дослідженню специфіки вивчення методики розслідування кримінальних правопорушень на основі судових рішень. Актуальність досліджуваної теми зумовлена новітніми тенденціями розвитку національної правової системи та її прогресуючою схильністю до формування судових прецедентів. Так, обов'язковість судових рішень Верховного Суду для врахування судами першої та апеляційної інстанції зумовлює необхідність врахування цих позицій і для інших учасників судового процесу та правоохоронних органів, включаючи слідчих та прокурорів. Методологічну основу дослідження складає низка загальнонаукових та приватно-наукових методів, зокрема: узагальнення, діалектичний та формально-юридичний метод, а також методи системного та комплексного аналізу. У статті доведено доцільність використання судових рішень як джерела знань, практичних рекомендацій та алгоритмів розслідування кримінальних правопорушень при вивченні методики розслідування кримінальних правопорушень. За результатами проведеного дослідження зроблено висновки щодо значення судових рішень для вивчення такого розділу криміналістики, як «Методика розслідування кримінальних правопорушень». Так, використання судових рішень при вивченні методики сприяє: формуванню чіткого розуміння елементів методики та процесуальних дій, які включає методика розслідування того чи іншого кримінального правопорушення; формуванню вмінь планування розслідування та підбору необхідних слідчих розшукових дій для формування доказової бази поза розумним сумнівом; ознайомленню з статистичними показниками вчинюваних діянь, що сприяє формуванню цілісної картини злочинності; удосконаленню вмінь кваліфікації кримінальних правопорушень, через дослідження мотивувальних частин судових рішень; формуванню уявлень про бажаний алгоритм розслідування кримінальних правопорушень, шляхом піддання дій слідчих обґрунтованій критиці.

Ключові слова: судові рішення, методика розслідування кримінальних правопорушень, прецедентне право.

The article is devoted to the study of the specifics of studying the methodology of investigation of criminal offenses based on court decisions. The relevance of the researched topic is determined by the latest trends in the development of the national legal system and its progressive tendency to form judicial precedents. Thus, the binding nature of Supreme Court decisions to be taken into account by the courts of the first and appellate instances makes it necessary to take these positions into account for other participants in the judicial process and law enforcement agencies, including investigators and prosecutors. The methodological basis of the research is a number of general scientific and private scientific methods, in particular: generalization, dialectical and formal-legal method, as well as methods of systemic and complex analysis. The article proves the expediency of using court decisions as a source of knowledge, practical recommendations and algorithms for the investigation of criminal offenses when studying the methodology of the investigation of criminal offenses. Based on the results of the research, conclusions were drawn regarding the significance of court decisions for the study of such a section of criminology as «Methodology of the investigation of criminal offenses». Thus, the use of court decisions when studying the methodology contributes to: the formation of a clear understanding of the elements of the methodology and procedural actions, which include the methodology of investigation of a particular criminal offense; formation of skills in investigation planning and selection of the necessary investigative actions for the formation of an evidence base beyond a reasonable doubt; familiarization with statistical indicators of committed acts, which contributes to the formation of a complete picture of crime; improving the skills of qualification of criminal offenses, through the study of motivational parts of court decisions; formation of ideas about the desired algorithm of investigation of criminal offenses by subjecting the actions of investigators to justified criticism.

Key words: court decision, method of investigation of criminal offences, case law.

Актуальність. Останнім часом значення судової практики для романо-германської правової системи зросло. Судди першої та апеляційної інстанцій у судових рішеннях використовують позиції Верховного Суду (Далі – ВС) для вирішення аналогічних питань у відповідній сфері правовідносин. Останнє свідчить про притаманність постановам ВС ознак прецедентів, адже саме в його основі лежить принцип «stare decisis», який передбачає вирішення питання так, як було вирішено раніше [1, с. 69]. На правовій природі рішень ВС як судових прецедентів наголошує В. Завидняк: «під судовим прецедентом необхідно розуміти рішення Верховного Суду у конкретній справі, яке надалі є обов'язковим для застосування ним самим та всіма судами нижчих інстанцій у вирішенні аналогічних справ» [2, с. 179]. Варто зауважити, що судові прецеденти у національній правовій системі мають специфічні особливості та дещо відступають від його традиційного розуміння: формується у результаті діяльності апеляційного чи касаційного суду у процесі здійснення правосуддя

щодо вирішення конкретного процесуального питання та вважається прецедентом з моменту посилання нижчестоящего суду на правило, сформульоване в ньому [3].

Обов'язковість судових рішень ВС для врахування судами першої та апеляційної інстанції зумовлює необхідність врахування цих позицій і для інших учасників судового процесу та правоохоронних органів, включаючи слідчих та прокурорів. Такий підхід вважається доцільним, адже судові рішення є не тільки джерелом додаткових знань з питань кваліфікації та тлумачення норм законодавства, а також побудови методики розслідування того чи іншого кримінального правопорушення.

Сутнісні характеристики методики розслідування кримінальних правопорушень досліджували такі вчені-правознавці, як В. Бахін, О. Васильєва, О. Колесніченко, М. Селіванова, В. Танасевича та інші. Крім того, питанню визнання/невизнання судового прецеденту джерелом права присвятили свої наукові праці Л. Богачова, Є. Бондаренко, Є. Жерьобкіна, В. Завидняк, А. Іванюк, Б. Квят-

ковська, Н. Пильгун, К. Подлегаєв, С. Серьогін та багато інших. Однак, проведені дослідження не враховують новітніх тенденцій розвитку національної правової системи та її прогресуючу схильність до формування судових прецедентів, у зв'язку з чим не вичерпують проблематику застосування судових рішень як джерела знань щодо методики розслідування кримінальних правопорушень та потребують подальших досліджень.

Мета статті: визначити специфіку використання судових рішень як джерела знань, практичних рекомендацій та алгоритмів розслідування кримінальних правопорушень при вивченні методики розслідування кримінальних правопорушень.

Виклад основного матеріалу. Вивчення методики розслідування кримінальних правопорушень є важливою складовою підготовки кваліфікованих правників, які в майбутньому матимуть змогу працювати слідчими, адвокатами суддями тощо. Методика розслідування кримінальних правопорушень може розглядатися у двох аспектах: як розділ науки криміналістики, який містить систему комплексних криміналістичних рекомендацій щодо виявлення, розслідування та профілактики окремих видів, та як специфічна діяльність уповноважених законом органів та осіб, що здійснюється на підставі застосування засобів криміналістичної техніки, прийомів слідчої тактики, методів розслідування певних видів кримінальних правопорушень [4].

Такий поділ підтримує низка науковців. Наприклад, В. Бахін визначає криміналістичну методику як розділ науки криміналістики, який є системою наукових положень (закономірностей, принципів) і розроблених на їх основі практичних рекомендацій (алгоритмів, програм), що забезпечують оптимальну організацію розслідування та попередження окремих видів злочинів. І. Крилов тлумачить методику розслідування як сукупність (систему) наукових положень, тактичних засобів, прийомів і методичних рекомендацій, які застосовуються під час розслідування, розкриття та попередження злочинів [5, с. 251]. Варто погодитися, що невід'ємною складовою методики є саме практичні та методичні рекомендації, які сприяють оперативному та правильному розслідуванню кримінальних правопорушень.

Беззаперечно, основним джерелом формування знань щодо методики розслідування кримінальних правопорушень є Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України), який визначає порядок кримінального провадження на території України (ч. 1 ст. 1) [6]. Відтак, норми кримінально-процесуального законодавства впливають на побудову окремих методів, визначають перелік слідчих дій, які належать до першочергових і невідкладних, тобто надають теоретичні відомості щодо окремих елементів методики розслідування кримінальних правопорушень. Проте, КПК України не надає практичні та методичні рекомендації щодо особливостей розслідування кримінальних правопорушень, про які зазначалося при визначенні поняття методики, а отже не є єдиним та достатнім джерелом для її вивчення. Студентам-правникам недостатньо теоретичних відомостей: вони не дають цілісного уявлення про алгоритми, які використовують слідчі на практиці для розкриття тієї чи іншої категорії кримінальних правопорушень, про тактичні та методологічні прийоми, що забезпечують оптимальну організацію розслідування. На жаль не є ідеальним середовищем для набуття криміналістичних навиків і практична підготовка в правоохоронних та слідчих органах, адже аналіз виправдовувальних вироків суду свідчить про численні недопрацювання, помилки та огріхи у тактиці окремих слідчих дій та методиці розслідування кримінальних правопорушень. Тому оптимальним способом вивчення практичних особливостей методики розслідування криміналістичних правопорушень є дослідження судових рішень, зокрема –

виокремлення з відповідних позицій вироків судів типових помилок та недопрацювань у методиці розслідування кримінальних правопорушень стороною обвинувачення.

Такий підхід вважається доцільним, зважаючи на наступне: 1) практичний досвід є основою для визначення завдань щодо удосконалення методики розслідування; 2) наукові положення перевіряються практикою розслідування і розкриття кримінальних правопорушень [5, с. 251–252]; 3) судові рішення ВС поступово набувають ознак судових прецедентів, що створює необхідність їх аналізу та врахування при практичній діяльності, в тому числі при реалізації методики розслідування кримінальних правопорушень. Як відомо, для країн романо-германської правової сім'ї, на відміну від англо-саксонської, використання судового прецеденту не є характерним, проте в умовах активних суспільних змін названі типи правових систем починають втрачати чітко окреслені межі своєї унікальності. Тому здатність прецеденту як джерела права оперативно реагувати на зміну соціально-політичної кон'юнктури в Україні та на міжнародній арені робить його в деяких випадках більш ефективним регулятором суспільних відносин, ніж традиційні для континентального права нормативно-правові акти [7, с. 67].

Вищезазначене знаходить своє відображення у національному законодавстві: так, відповідно до ч. 5, 6 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» [8] висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках ВС, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права. Висновки щодо застосування норм права, викладені у постановках ВС, враховуються іншими судами при застосуванні таких норм права.

Відтак, дослідження судових рішень ВС для вивчення методики розслідування кримінальних правопорушень означає безпосереднє опанування одного з джерел криміналістики. Однак, характеристика судових рішень I та II інстанцій також дає уявлення про специфіку здійснення кримінального провадження. Так, у ч. 3 ст. 374 КПК України визначаються складові елементи мотивувальної частини вироку: 1) у разі визнання особи виправданою – формулювання обвинувачення, яке пред'явлене особі і визнане судом недоведеним, а також підстави для виправдання обвинуваченого з зазначенням мотивів, з яких суд відкидає докази обвинувачення; мотиви ухвалення інших рішень щодо питань, які вирішуються судом при ухваленні вироку, та положення закону, якими керувався суд; 2) у разі визнання особи винуватою: формулювання обвинувачення, визнаного судом доведеним, із зазначенням місця, часу, способу вчинення та наслідків кримінального правопорушення, форми вини і мотивів кримінального правопорушення; статті (частини статті) закону України про кримінальну відповідальність, що передбачає відповідальність за кримінальне правопорушення, винним у вчиненні якого визнається обвинувачений; докази на підтвердження встановлених судом обставин, а також мотиви неврахування окремих доказів та ін.

Відтак, доказова база формується саме на результатах досудового розслідування, що включає опис проведення усіх слідчих (розшукових) дій (далі – СРД) та процесуальних заходів для доведення вини/невинуватості особи та інші обов'язкові елементи методики.

Тобто, у судових рішеннях знаходять своє відображення усі елементи методики розслідування кримінальних правопорушень, до яких відносяться: криміналістична характеристика кримінальних правопорушень; аналіз первинної інформації та початок кримінального провадження; обставини, що підлягають встановленню по кримінальному провадженню; типові складні ситуації розслідування; особливості проведення початкових СРД,

негласних СРД та інших заходів; особливості проведення подальших СРД; особливості використання спеціальних знань під час розслідування кримінальних правопорушень; профілактична діяльність уповноважених осіб; особливості діяльності уповноважених осіб на завершальному етапі розслідування.

Слід зауважити: для того, щоб сформувати уявлення про ключові моменти методики тієї чи іншої категорії справ, доцільно ознайомитися щонайменше з п'ятдесятьма судовими рішеннями (якщо справа пройшла декілька або всі інстанції, необхідно звертати увагу на висновки тієї, яка приймала рішення останньою). При цьому, детальний опис досудового розслідування, зазвичай, наводиться саме у вирокі, а в інших інстанціях відбувається оскарження рішення суду I інстанції, розглядається правильність оцінки доказів).

Досліджуючи судову практику можна не лише зрозуміти особливості розслідування тієї чи іншої категорії кримінальних правопорушень, а також ознайомитися із статистичними показниками вчинюваних діянь, закономірностями та обставинами, що зумовлюють їх вчинення. Тобто, виявляється реальний стан злочинності та фактори, що на неї впливають. Для визначення актуального стану злочинності варто зосереджуватися на аналізі проваджень за останні два-три роки.

Важливо зазначати, що окремі рішення судів можуть мати свої переваги: в одному наводиться детальний опис криміналістичної характеристики, в іншому робиться акцент на якісному проведенні СРД. Усе залежить від складності справи, наявних доказів, професіоналізму та досвідченості суду, правоохоронних органів, особи злочинця, категорії справ та багатьох інших чинників.

За результатами аналізу низки справ здобувач вищої освіти розуміє основні моменти специфіки розслідування, що дає змогу критично аналізувати наступні судові рішення, порівнювати їх на елемент дотримання ключових етапів методики розслідування, а також знаходити типові помилки в діях слідчих (іноді й самого суду), що перешкодили доведенню вини.

Наприклад, «класичною» проблемою є недотримання процедури розслідування, передбаченої КПК України, що веде за собою визнання слідчої дії незаконної, а отриманий в результаті її проведення доказ – недопустимим (справа № 662/2191/19, провадження 1-кп/656/11/21) [9]. Ще однією типовою помилкою можна вважати доведення вини особи лише на основі її визнання підозрюваним. Так, у багатьох вирокіх судів можна побачити таку фразу: «Суд визнає за доцільне обмежитися допитом обвинуваченого та дослідженням доказів, що характеризують його особу» (до прикладу, справа № 128/235/22, провадження 1-кп/128/15/22) [10]. Однак, це суперечить нормам кримінального процесуального законодавства, адже відповідно до ч. 1 ст. 2 КПК України одним із завдань кримінального провадження є забезпечення швидкого, повного та неупередженого розслідування. Важливо пам'ятати, що кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, повинен бути притягнутий до відповідальності в міру своєї вини, при цьому, жоден невинуватий не може бути обвинувачений або засуджений. А без достатньої кількості доказів це зробити неможливо. Варто зауважити, що подібний аналіз дозволяє здобувачеві сформувати власний алгоритм проведення СРД, який буде враховувати помилки, знайдені за результатами дослідження судових рішень, та уникати їх у своїй практичній діяльності.

Аналіз судових рішень дозволяє здобувачеві виокремити особливості методики розслідування того чи іншого кримінального правопорушення. Варто звернути увагу на категорію «класичних» кримінальних правопорушень, які у реєстрі судових рішень зустрічаються найчастіше. Так, аналіз судових рішень щодо привласнення майна дозволяє виокремити типові слідчі ситуації, які є елементом

методики розслідування цього виду кримінальних правопорушень: особа, будучи комірником на підприємстві, отримавши у віддання товарно-матеріально цінності та готівкові кошти, які їй були ввірені, які вона отримувала за вантаж та послуги перевезення товару на протязі робочих днів, за які несла повну матеріальну відповідальність та зберігала у касі відділення, при формуванні секьюрпаку грошових коштів допустила розтрату ввірених їй грошових в певній сумі, при цьому сформувала електрону звітність про направлення вказаної суми коштів до центрального офісу підприємства, хоча фактично вказані кошти для оприбуткування підприємством направлені не були (справа № 396/1104/18, провадження) [11].

Слід додати, що складність методики розслідування привласнень майна полягає у тому, що таке кримінальне правопорушення складно викрити, адже зазвичай винні особи ретельно все приховують, шляхом підроблення документів, що тягне за собою й додаткову кваліфікацію за ст. 366 Кримінального кодексу України. Так, прикладом може слугувати вирок Снігурівського районного суду Миколаївської області від 29 квітня 2021 р. у справі № 485/1471/20 [12], в якому зазначено, що особа протягом робочого часу, систематично вилучала з каси відділення поштового зв'язку грошові кошти, що надходили до відділення поштового зв'язку при проведенні операцій з готівковими коштами, при цьому вказуючи при їх обліку та формуванні щоденних касових звітів про наявність готівкових коштів у касі відділення поштового зв'язку.

Також прикладом синтезу методики розслідування кримінальних правопорушень може слугувати судова практика вироків щодо кримінальних правопорушень проти безпеки виробництва. Тут специфіка, яка вбачається з текстів вироків, полягає в тому, що першочергово розслідування проводиться уповноваженою комісією підприємства. Відтак, слідчі фактично оцінюють результати попереднього розслідування та проводять певні слідчі дії для того, аби підтвердити або спростувати наявність вини (справа № 359/1518/18, провадження 1-кп/359/69/2021) [13].

Крім того, на нашу думку, виходячи з аналізу відповідних вироків, також важливими для методики розслідування будь-якої крадіжки є відомості про сліди кримінального правопорушення. На підставі аналізу Ухвали Полтавського апеляційного суду від 8 лютого 2021 р. можна зробити висновок, що у разі виявлення слідів злочину під час огляду місця події, надалі методика розслідування спрямована на пошук не тільки предмету злочину (ювелірні вироби, гроші, інші цінні речі), а й пристосованого для вчинення цього злочину знаряддя: бокоріз (кусачки), ножовки, лебідки, викрутки, ломик-фомка, клешня рака, гусяча лапка, пластир, піка-болванка, «слон», «балерина», скрутка та ін. або інструментів господарсько-побутового призначення, що полегшують подолання перешкоди [14].

Однак, окрім «класичних» справ, трапляються унікальні справи, методику розслідування яких можна іманентно вивести з судового рішення та вважати зразковою з точки зору доведення вини. Тому користь вивчення методики розслідування саме за допомогою судових рішень простежується на прикладі кримінальних правопорушень проти життя та здоров'я. Відтак, з аналізу Вироку Дніпропетровського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 13 липня 2021 р. [15] можна зробити висновок, що методика розслідування вбивства включає у себе велику кількість слідчих дій та оперативно-розшукових заходів. Так, для розслідування вбивства необхідно: оглянути місце події, а саме ділянку місцевості на якій виявлено труп, пошук слідів, можливо плям крові; оглянути труп; в ході огляду провести зрізи нігтьових пластин з лівої та правої верхніх кінцівок; допитати свідків та потерпілих; оглянути домоволодіння підозрюваного – знайти знаряддя; оглянути одяг підозрюваного

та огляд речей трупа; провести освідчення підозрюваного; провести слідчий експеримент; зробити експертизи: судово-медичну експертизу трупа, судово-психіатричну експертизу підозрюваного; відібрати біологічні зразки підозрюваного для експертизи (кров для встановлення відповідності тієї, що на речах вбитого); провести дактилоскопічну експертизу. Крім того, саме у вироках можна з'ясувати ефективність проведення кожної слідчої дії як на окремих стадіях розслідування, так і загалом, а також поетапність здійснення таких дій.

Іноді аналіз вироків судів дозволяє стверджувати про виняткову важливість певних слідчих дій для окремих категорій справ. Так, особливе місце у методиці розслідування кримінальних правопорушень у сфері обігу наркотичних засобів займає висновок експерта щодо речовини, що була вилучена, та її маси (судова експертиза наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів), адже це впливає на кваліфікацію такого кримінального правопорушення (справа № 758/14965/14-к, провадження № 1-кп/209/79/21) [16].

Висновки. Отож, зважаючи на викладене вище, з метою врахування новітніх тенденції розвитку національної правової системи, які полягають в активному

формуванні судових прецедентів у сфері кримінального права, вважається за доцільне використовувати судові рішення як джерело знань, дослідження, конструктивної критики, практичних рекомендацій та алгоритмів розслідування кримінальних правопорушень при вивченні методики розслідування кримінальних правопорушень.

Так, використання судових рішень при опанування такого розділу криміналістики, як «Методика розслідування кримінальних правопорушень» сприяє: формуванню чіткого розуміння елементів методики та процесуальних дій, які включає методика розслідування того чи іншого кримінального правопорушення; формуванню вмінь планування розслідування та підбору необхідних слідчих розшукових дій для формування доказової бази поза розумним сумнівом; ознайомленню з статистичними показниками вчинюваних діянь, що сприяє формуванню цілісної картини відповідної злочинної діяльності та судової практики протидії їй; удосконаленню вмінь кваліфікації кримінальних правопорушень, через дослідження мотивувальних частин судових рішень; формуванню уявлень про бажаний алгоритм розслідування кримінальних правопорушень, шляхом піддання дій слідчих обґрунтованій критиці.

ЛІТЕРАТУРА

1. Подлегаєв К.М. Застосування судових прецедентів у кримінальному процесі України. *Прикарпатський вісник*. 2018. Випуск 1 (22). Том 4. С. 68–71.
2. Завидняк В. Судовий прецедент як джерело права в кримінальному процесуальному законодавстві України. *National law journal: theory and practice*. 2019. С. 179–182.
3. Кухнюк Д. В. Судовий прецедент як джерело кримінально-процесуального права України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ, 2008. 17 с.
4. Сутність методики розслідування злочинів. *Букліб*. URL: <http://surl.li/gvycsp> (дата звернення 12.05.2023).
5. Криміналістична тактика і методика розслідування окремих видів злочинів: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П. Д. Біленчук, А. П. Гель, Г. С. Семаков. К.: МАУП, 2007. Бібліогр.: у кінці розд. 512 с.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2013, № 9–10, № 11–12, № 13. Ст. 88 (із змінами).
7. Журавльов А. Про прецеденти в адміністративному судочинстві України. *Національний юридичний журнал: теорія і практика*. 2016. С. 67–69.
8. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. № 1402-VIII. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст. 545 (із змінами).
9. Вирок Іванівського районного суду Херсонської області від 22.10.2019, справа № 662/2191/19. *YouControl*. URL: <http://surl.li/gvyvht> (дата звернення 12.05.2023).
10. Вирок Вінницького районного суду Вінницької області від 6 червня 2022 р., справа № 128/235/22. *ЄДРСР*. URL: <http://surl.li/gvyvio> (дата звернення 12.05.2023).
11. Вирок Кропивницького апеляційного суду від 10 вересня 2020 р. у справі № 396/1104/18. *Закон Онлайн*. URL: <http://surl.li/gotuc> (дата звернення 12.05.2023).
12. Вирок Снігурівського районного суду Миколаївської області від 29 квітня 2021 р. у справі № 485/1471/20. *Закон Онлайн*. URL: <http://surl.li/gouyuf> (дата звернення 12.05.2023).
13. Вирок Бориспільського міськрайонного суду Київської області від 05.07.2021 р. у справі № 359/1518/18. *ЄДРСР*. URL: <http://surl.li/guvjj> (дата звернення 12.05.2023).
14. Ухвала Полтавського апеляційного суду від 8 лютого 2021 р. у справі № 554/11876/20. *Закон Онлайн*. URL: <http://surl.li/ggeygd> (дата звернення 12.05.2023).
15. Вирок Дніпропетровського районного суду м. Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 13 липня 2021 р. у справі права № 209/4105/19. *Закон Онлайн*. URL: <http://surl.li/fknlk> (дата звернення 12.05.2023).
16. Постанова Верховного Суду від 19 липня 2022 р. у справі № 758/14965/14-к. *Закон Онлайн*. URL: <http://surl.li/gvrvji> (дата звернення 12.05.2023).